

Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Öncü Selim Sırrı Tarcan’dan Sonraki II. Kuşak NİZAMETTİN KIRŞAN (Geçen sayıdan devam)

A. Cevdet ARUN
MEB Emekli Müşavir
Başmüfettişi

Böylece beden eğitimi öğretmenliğinin bir meslek haline gelmesi yolunda açılan bu çığırla, bir yandan beden eğitiminin İsveç’deki diğer yandan Almanya’daki (Cimnastik ve Spor olarak) uygulama yolları (metodları) bu bölümden yetişip mezun olarak çeşitli yörelerdeki okullarda görev alan branş öğretmenleri, öğrendiklerini öğrencilerine ve çevrelerine aktarmaya başlamakla Beden Eğitiminin esas gayesi olan, her bakımdan sağlıklı, kuvvetli, becerikli, hünerli, yurtsever ve ona yararlı olan insanlar yetiştirmek suretiyle ve yurdumuzda bu konunun sesini ve devamını oluşturmada büyük faydalar sağlamışlardır.

Nizamettin KIRŞAN G. Eğ. Ens.’nün müdür yardımcısı, başyardımcısı olmuştur. (Bu satırların yazarı da 1933-34 öğretim yılında bu bölümün ikinci senesinde öğrenci ve 1936’da buradan mezun olmuştur.)

(N. KIRŞAN öğretmenliği sırasında ek görev olarak bir süre Ankara Erkek Sanat Enstitüsü ve Ticaret Lisesi beden eğitim öğretmenliklerini de yürütmüştür)

Yurdumuzda, orta dereceli meslek bilgisi ve yeteneği kuvvetli öğretmen yetiştirme çabaları sürerken Spor İşleri ve Teşkilatı da zamanla gelişmekte, çeşitli değişiklikler göstermektedir. Bu durumda bu işlerin mensuplarına da türlü görevler düşeceği tabiidir.

Bu arada, daha önce memleketinizde kulüplerin yaptığı Spor Faaliyetleri’ni yürütmek üzere amatör kulüplerce 1924 yılında “Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı” adıyla kurulan teşekkül, 1936 da kendi kendisini feshedince bunun yerine Cumhuriyet Halk Partisi güdümlü olarak kurulan “Türk Spor Kurumu” Genel Sekreterliğine getirilen N. KIRŞAN öğretmenlikten başka, yurdun Spor Teşkilatı başında görülmektedir. (O sıralarda bir çok işler gibi spor işlerinin de gelişmesi ve ilerlemesi hususlarında Halk Partisinin destek ve çabaları olmuştur. Halk Evleri de bu cüm-

leden sayılır.)

Türk Spor Kurumu, daha sonra 3530 sayılı kanunla kurulan “Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü” haline gelmiştir. Bu Genel Müdürlük, aslında özel bütçesi ve hükmi şahsiyeti (özerkliği) olmakla beraber değişik zamanlarda başbakanlığa, Millî Eğitim Bakanlığına, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı olmak üzere bir kaç defa üst değişmiştir. Halen de bir Devlet Bakanlığına bağlı olarak görevini sürdürmektedir.

N. KIRŞAN, bu kuruluş içinde Ankara Beden Terbiyesi Bölge Asbaşkanlığı, Beden Terbiyesi Başmüfettişliği (1943-48), Halk Partisi Spor Müşavirliği, Yüksek Beden Eğitimi Enstitüsü Müdürlüğü (1948-50), Beden Terbiyesi Genel Müdür Yardımcılığı (1950-55). Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (1955-57) görevlerini sürdürmüş bu arada Türkiye Milli Olimpiad Komitesi Genel Sekreterliği ve Başkanlığı ile Dağcılık ve Eskrim Federasyonları Başkanlıklarını da üstlenmiştir.

N. KIRŞAN bu görevlerde iken muhtelif zamanlarda Avrupa’nın değişik ülkelerinde tertiplenen Beden Eğitimi ile ilgili uluslar arası kongrelere resmî görevle memleketimizi temsil etmek üzere katılmıştır.

İstanbul’un Fatih Sultan Mahmet tarafından fethinin beş yüzüncü yılına rastlayan (1955) Mayıs ayında, yurdumuzun tanıtımına da katkıda bulunmak üzere, “Uluslar arası LİNG Cimnastikleri Federasyonu”nun Genel toplantısının, N. KIRŞAN’ın teşebbüs ve gayreti ile İstanbul’da yapılması sağlanmış; kendisi bu işin organizasyonunu yapan KOMİTE’nin Başkanlığını üstlenmiştir. (Bu satırların yazarı da o sırada Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişi olarak bu organizasyon komitesi üyesidir.)

Hayli kabarık yabancı ulusların da iştirakiyle İstanbul Yıldız Sarayı Salonu’nda, Millî Eğitim Bakanı tarafından açılışı yapılan ve Selim Sırrı TARCAN’ın onur konuğu olarak bulunduğu bu kongre dolayısıyla yabancı ülkelere gelen ve İstanbul’dan da hazırlanıp yaş ve cins seviyelerine göre tertiplenen muhtelif gruplarla şehrin muhtelif yerlerinde müteaddit Cimnastik ve Folklor gösterileri yapılmış, ilgi odağı olmuş, tanınmış uzmanlarca konu ile ilgili konuşmalar yazılmış, kongrede “Uluslar Arası LİNG

Cimnastikleri” Federasyonu adı değiştirilerek daha şumulü olmak üzere “Uluslar Arası Beden Eğitimi Federasyonu” (federation Internationale, Education Physical- FIEP) haline dönüştürülmüş, KIRŞAN da bu federasyonun üyeliğine seçilmiştir. Daha sonra da “Şeref Üyeliği” halinde bu sıfatı devam etmiştir.

N. KIRŞAN’ın Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü sırasında Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı iken kendisinin desteği ile 1956 ve 1957 yılları yaz aylarında biri Almanya-Köln Yüksek Beden Eğitimi Enstitüsünden (Bayan Weirke 1956), diğeri Viyana Üniversitesi Yüksek Bed. Eğ. Ens. den (Rilde Richal 1957) isimli iki bayan öğretmen getirtilerek önce İstanbul ve çevresindeki, sonra Ankara ve çevresindeki okullarımızın Bayan Beden Eğitimi öğretmenlerine İstanbul’da sonra Ankara’da her iki sene de ayrı ayrı üçer haftalık kurslar yapmışlar, modern cimnastiklerdeki gelişmeleri pratik ve teorik olarak göstermişlerdir. (Bakanlık müfettişi olarak yönetiminde görevli olarak bulduğum, dil bakımından da kurs öğretmenlerine destek olduğum bu kurslar, Bayan. Beden Eğitimi öğretmenlerimiz için çok yararlı geçmiş, bilgilerini tazeleme ve gelişmeleri yolunda hizmet etmiştir, denilebilir.)

N. KIRŞAN, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü görevinde bulunduğu sırada, memleketin spor işlerine daha yakından esasından, kaynağından katkılarda bulunmak üzere, kendisinin daha Türk Spor Kurum zamanında tanıyan Demokrat Parti Yöneticilerinin isteği ve ısrarı üzerine 1957 millet vekili seçimlerinde İstanbul’dan aday gösterilerek millet vekili seçilmiş, böylece Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’nden emekli olmuştur.

27 Mayıs 1960 da yapılan askeri müdahale ile, çeşitli ve verimli hizmetlerle geçen kırk küsur yıllık meslek hayatı sonunda hiç beklenmeyen ve müstehak olmadığı bu talih-siz olaylarla TBMM nin o zamanki bütün Demokrat Parti millet vekilleri gibi, tutuklanarak Yassıada’ya götürülmüş, Yüce Divanda yargılanmış, diğerkleri gibi “Anayasayı İhlal, diktaya giden iktidarı oylarıyla destekleme” suçu ile beş yıl hapse mahkûm olmuş, sonra çıkan af yasası ile de tekrar özgürlük ve esnekliğine kavuşmuştur.

Fransızca, Almanca ve İsveç’ceyi okuma, yazma ve konuşma derecelerinde bilen ve uygulayan N. KIRŞAN, kırk yıllık öğretmenlik ve idarecilik hayatında işine titizlikle bağlı, ciddi çalışması ile, insanlık ilişkileri bakımından da son derece itinalı ve ölçülü davranışları ile, genel ve meslekî kültürü ile çevresinde ve birlikte çalıştıkları üzerinde

çok iyi bir intiba bırakmış, daima örnek olmaya özen göstermiş ve olmuştur.

Nizamettin KIRŞAN, İstanbul-Çapa’daki Beden Eğitimi öğretmeni yetiştirme kursu müdürü ve öğretmeni olarak bulunduğu sırada, illerden ilkokul öğretmenlerinden seçilip “Beden Eğitimi Öğretmeni olmak üzere” bu kursa gönderilen öğretmenlerden HADİYE Hanım ile tanışmış, Hadiye Hanım kursu bitirdikten sonra anlaşarak evlenmişlerdir.

Hadiye Hanımın 1988 de vefatına kadar çok mazbut ve ideal bir aile hayatı geçirdikleri bu evlilikten biri kız (Benkü), diğeri erkek (Ömer) iki çocukları dünyaya gelmiştir. İkisi de üniversite öğrenimi gören bunlardan oğlu Özer halen bir iş düzeni kurduğu İngiltere’de yerleşmiştir. Kızı Benkü, üst düzey bir hariciye elemanınız ve halen Türkiye’nin İsveç Büyük Elçisi olan Oktay Aksel ile evlidir. (Onun da oğlu Yüksek Mimar olarak Amerika’da bulunmaktadır.)

N. KIRŞAN, eşinin vefatından sonra bir süre yaşamış; güçlüğü dolayısıyla evlâtlarının yanında olmuş, çoklukla kızı ve oğlu büyük yakınlıkla bağlı olan damadı ile beraber yaşamış, hatta damadının Amman (Ürdün) Büyük Elçimiz olduğu sırada onlarla beraberken 28.06.1990 tarihinde orada vefat etmiştir. Cenazesi yurda getirilip Ankara’da ebedi istirahatgâhına tevdi edilmiştir. Nur içinde yatsın...

Not:

1) Bu yazı İstanbul’da Türkiye Beden Eğitimi Öğretmenleri Derneğince üç ayda bir yayınlanmakta olan “SPOR BİLİMLERİ” dergisi ile Ankara Gazi Üniversitesi Beden Eğitim ve Spor Yüksek Okulunca üç ayda bir çıkarılan “Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi”nde yayınlanmak üzere hazırlanmıştır.

2) Bu yazının hazırlanmasında: a) Rahmetli N. KIRŞAN’ın kızı Sayın Benkü Aksoy’dan teşekkürlerle temin edilen babasının evvelce bizzat hazırlamış olduğu öz geçmişine ait belgelerle kendi bilgilerinden, b) Cumhuriyetin 50 nci yılı münasebetiyle Mill. Eğ. Bakanlığınca Cumhuriyetin 50 nci yılında “Millî Eğitimimiz” adıyla yayınlanan kitaptan; c) Evvelce İstanbul Erkek Öğretmen Okulundan, daha sonraları da 1940 dan itibaren büyük onur ve gurur duyduğum birlikte çalışma ile geçen meslek hayatımızda edindiğim müşahade, izlenim, bilgi ve belgelerden yararlanılmıştır.